

Tartu ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Anna-Liisa Saks

ISIKSUSEOMADUSTE SEOS MUUSIKA KUULAMISE EESMÄRKIDEGA

Uurimistöo

Juhendaja: Marika Rauk

Jooksev pealkiri: Muusika kuulamise eesmärgid ja isiksus

Tartu 2020

Isiksuseomaduste seos muusika kuulamise eesmärkidega

Kokkuvõte

Käesoleva uurimistöö eesmärk on uurida katseisikute isiksuseomaduste seoseid muusika kuulamise eesmärkidega. Töös käsitletakse kolme muusika kuulamise eesmärki: muusika kasutamine emotsionaalsetel ja kognitiivsetel eesmärkidel ning muu tegevuse taustaks. Uurimuse tarbeks koostatud küsimustikule vastas 200 katseisikut. Tulemustest leiti, et kõrgem neurootilisuse ja kogemuste avatuse skoor ennustab muusika kasutamist nii emotsionaalsetel kui ka kognitiivsetel eesmärkidel. Madalama meelekindluse skooriga inimesed kuulavad muusikat põhiliselt kognitiivsetel eesmärkidel ning muu tegevuse taustaks. Tulemustest järeldub, et individuaalsed erinevused võivad osaliselt määrata viisi, kuidas inimesed muusikat igapäevaselt kasutavad.

Märksõnad: isiksuseomadused, muusika, muusika kasutamine, suur viisik

Relationships between personality traits and the objectives of listening to music

Abstract

The purpose of this research paper is to examine the relationships between personality traits and the objectives of listening to music. Three uses of music are included in the analyses: emotional, cognitive and background use of music. A total of 200 subjects responded to the questionnaire. The results showed that those with higher scores in neuroticism and openness to experience are more likely to use music in emotional and cognitive ways. People lower in conscientiousness tended to use music in a cognitive way and for background. Results suggest that individual differences may partly determine the way in which people use music in their everyday lives.

Keywords: personality, music, uses of music, big five

Sissejuhatus

Üldiselt kuulavad kõik inimesed rohkemal või vähemal määral muusikat erinevatel aegadel ja viisidel. Samuti on erinevaid põhjuseid, miks inimesed muusikat kuulavad. Muusika mängib tähtsat rolli emotsioonide regulatsioonis, toimetulekus ning muusikal on võime kutsuda kuulajas esile erinevaid emotsionaalseid reaktsioone (Juslin & Laukka, 2003; Juslin & Sloboda, 2001). Tarrant, North ja Hargreaves (2000) uurisid Inglismaa ja Ameerika noorukite muusika kuulamise harjumusi ja eesmäärke. Leiti, et 15-aastased noored kuulavad muusikat keskmiselt ligi 2,5 tundi päevas. Muuhulgas soovisid kõnealused noored oma muusika kuulamisega jätta endast teatud muljet teistele, rahuldades oma sotsiaalseid ja emotsionaalseid vajadusi (Tarrant, North & Hargreaves, 2000).

Muusikal võib olla keskne roll enesetaju kujunemisel. Muusikaeelistused aitavad inimestel tundma õppida ja luua tähendusrikast sotsiaalset identiteeti (Lonsdale & North, 2011), samuti tugevdada või säilitada grupi identiteeti (Tarrant, North & Hargreaves, 2001). Hiljutisemad uuringud on näidanud, et muusika kuulamisel on veelgi intensiivsemad mõjud. Gupta ja Gupta (2015) uuringust selgus, et muusika kuulamine võib vähendada vererõhku, pulsi kiirust, stressi, ärevust ja depressiooni, parandada eluga rahulolu, luua positiivsemaid mõtteid, suurendada lootust ning elu tähenduslikkust.

Üks esimesi põhjalikumaid uurimusi muusika kuulamise eesmärkide kohta oli Northi, Hargreavesi ja Hargreavesi (2004) uuring. 346 katseisikule saadeti kahe nädala jooksul iga päev sõnum, misjärel pidid nad täitma küsimustiku. Katses uuriti seda, kellega muusikat kuulati, mida kuulati, milliseid emotsioone see tekitas, mis ajal, kus ja miks muusikat kuulati. Sõnumi saamise hetkel kuuldi või kuulati muusikat 38,6% kordadel. Nendest 26,3% juhtudel olid katseisikud üksi muusikat kuulamas, ülejäänud kordadel kuulati vähemalt kahekesi. 67,1% kordadest kuulati erinevaid pop muusika liike. Kõige populaarsem aeg, mil muusikat kuulati oli õhtul kella 22.00 ja 22.59 vahel, nädalavahetustel tihedamini kui nädala sees. Uuriti ka seda, kus katseisikud sõnumi saamise hetkel olid või mida nad tegid. Asukohtadeks oli muuhulgas näiteks ühistransport, restoran ja kaubanduskeskus, tegevusteks näiteks sportimine, majapidamistöõde tegemine ja autoga sõitmine. Kui katseisikud olid ise valinud, et kuulavad muusikat, põhjendati seda käitumist muuhulgas sellega, et muusika aitas neil keskenduda, aega veeta, kuulati harjumusest või see lihtsalt meeldis kuulajale.

Muusika kuulamise eesmäärke on uurinud ka Chamorro-Premuzic ja Furnham (2007), kes leidsid, et inimeste nimetatud eesmärgid jagunevad kolme suuremasse kategooriasse:

emotsionaalne kasutamine (mil määral muusikat kasutatakse meeleolu loomiseks ning emotsioonide kogemiseks), kognitiivne kasutamine (mil määral kuulab inimene muusikat vaimseks, intellektuaalseks naudinguks, analüüsidest kompositsiooni või erinevate instrumentidega mängitavaid osasid) ning muusika kuulamine mingi muu tegevuse taustaks (mil määral inimene kasutab ja talub muusikat töötades, õppides, suheldes või muid ülesandeid täites). Emotsionaalsetel ja kognitiivsetel eesmärkidel ning taustaks muusika kuulamine ei ole universaalsed kategooriad. Suurbritannias läbi viidud uuringus pidid katseisikud hindama, mil määral ette antud muusika kuulamise eesmärgid nende kohta kehtivad (Lonsdale & North, 2011). Analüüsiga leiti kuus peamist faktorit: positiivne emotsioonide regulatsioon (näiteks lõõgastumine), negatiivne emotsioonide regulatsioon (näiteks tuju parandamiseks), igavuse peletamine, sotsiaalsete suhete säilitamine, personaalse identiteedi loomine (imago) ja õppimine (näiteks teada saamiseks, kuidas teised inimesed mõtlevad). Uurimuse teises osas said katseisikud vabalt kirjutada, mis on nende muusika kuulamise eesmärgid (Lonsdale & North, 2011). Vastused jagunesid seitsmeks: meeleolu muutmine (96% osalejatest), taustamüra (76%), muusikaline kaastegevus (tantsimine, kaasa laulmine; 60%), nautimine (57%), mälestuste meenutamine (35%), aja veetmine (40%) ja sotsiaalsed situatsioonid (25%).

Eri vanuses inimesed kasutavad muusikat erinevatel eesmärkidel. Enamus uuringuid on läbi viidud umbes 20-aastaste noortega (nt Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007; Lonsdale & North, 2011). Laukka (2007) uuris vanemaid inimesi (65-75-aastased) ning leidis, et nemad kuulavad muusikat peamiselt naudinguks, lõõgastumiseks, üksindustunde peletamiseks ja meeleolu reguleerimiseks. Sugudevahelistest erinevustest on leitud, et naised kasutavad muusikat emotsionaalsete vajaduste rahuldamiseks statistiliselt oluliselt rohkem kui mehed (Boer, Fischer, Tekman, Abubakar, Njenga, & Zenger, 2012). Varasemad uuringud on leidnud suure hulga erinevaid muusika kuulamise eesmärke, mis varieeruvad olenevalt kasutatud meetodist, soost ja katseisikute vanusest. Siiski leidub ka mõningaid kattuvusi muusika kuulamise eesmärkides ja nende kategoriseerimistes. Üks uuringute tulemusi läbiv kategooria on emotsioonide regulatsioon. Kuulamiseks leitakse laule, mis mõjutavad, kontrollivad või muudavad hetkemeeleolu (Thoma, Ryf, Mohiyeddini, Ehlert & Nater 2012). Emotsioonide regulatsiooni täheldavad ka sportlased, kes kuulavad muusikat enne sportimist, sportimise ajal või ka pärast sportimist (Laukka & Quick, 2011). Laukka ja Quick (2011) uurisid, miks sportlased muusikat kuulavad. Nad leidsid, et sagedaseimad põhjused muusika kuulamiseks on motivatsiooni tõstmine, suutlikkuse parandamine ja aktiivsuse tõstmine. Muusika kuulamine

mõjutas sportlasi positiivselt. Nad tundsid muusika kuulamise ajal end õnnelikult, ärksalt, lõdvestunult ja enesekindlalt (Laukka & Quick, 2011).

Muusika kasutamise uurimine ja mõistmine on tähtis, sest muusikal on oluline roll igas ühiskonnas ning ka paljude inimeste elus (Chamorro-Premuzic, Furnham, Goma-i-Freixanet, & Muro, 2009). Isiksuseomaduste ja muusika kasutamise eesmärkide vahelised seosed on olulised organisatsioonidele, mille eesmärk on hinnata muusika mõju töötajate töötulemustele (Chamorro-Premuzic jt, 2009a). Seosest on kasu ka tarbijate käitumise uurimisel (Chamorro-Premuzic jt, 2009a). Suure viisiku isiksuseomaduste mudeli faktorite seoseid muusika kuulamise eesmärkidega on varasemalt uurinud Chamorro-Premuzic ja Furnham, kes leidsid oma 2007. aasta uuringus, et iniviidid, kes kuulasid muusikat vaimse kogemuse saamiseks, olid enamasti avatud kogemustele. Need, kes kuulasid emotsioonide regulatsiooniks, olid suurema tõenäosusega introverdid, neurootilisemad ja madalama meelekindluse tasemega (Chamorro-Premuzic ja Furnham, 2007). Sellest uuringust on tehtud mitmeid replikatsioone, mis on nii kooskõlaliste kui ka vastanduvate tulemustega. Chamorro-Premuzic, Swami, Furnham ja Maakip (2009) viisid Malaisias läbi replikatsiooniuringu. Sarnaselt originaaluuringule (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007) leiti, et neurootilisemad inimesed kuulavad muusikat emotsioonide regulatsiooniks ning kogemustele avatud inimesed kuulavad muusikat vaimsete naudingute saamiseks. Replikatsiooniuringus kuulasid ekstravertsemad inimesed muusikat emotsioonide reguleerimiseks ja muu tegevuse taustaks. Teine replikatsiooniuring viidi läbi hispaanlastest tudengitega (Chamorro-Premuzic jt, 2009a). Selles uuringus kuulasid neurootilisemad inimesed muusikat emotsioonide regulatsiooniks, ekstravertsemad inimesed kuulasid muusikat nii taustaks kui ka emotsioonide regulatsiooniks ning kõrge kogemustele avatuse skooriga katseisikud kuulasid muusikat kognitiivsetel eesmärkidel.

Muusika kasutamine ei piirdu üksnes muusika kuulamisega. Üks igapäevastest nähtustest, mis inimestel esineb, on muusika kummitamine. Muusikapalade kummitamine on kontrollimatu nähtus, mis seisneb selles, et muusikapala katkend kordub inimesel peas ka siis, kui muusika tegelikult ei mängi (Floridou, Williamson, Stewart & Müllensiefen, 2015). Varasemalt on leitud, et kummitamine esineb naistel tihedamini kui meestel ning vanuse kasvades väheneb muusikapalade kummitamise sagedus (Liikkanen, 2012). Floridou jt (2015) leidsid, et kummitava muusikapala pikkus on positiivses seoses nii neurootilisuse kui ka kogemustele avatusega. Kellaris (2003) ei leidnud seost kummitava muusikapala pikkuse ja neurootilisuse

vahel, kuid seos oli kummitamise sageduse ja neurootilisuse vahel. Tulemuste lahknevuse tõttu on käesolevasse uuringusse kaasatud kolm kummitamist käsitlevat küsimust.

Thoma jt (2012) leidsid, et inimesed valivad muusikat vastavalt olukorrale, mistõttu on oluline uurida, millist muusikat inimesed eelistavad. Muusikastiilide meeldivuses on leitud sugudevahelisi erinevusi (Juslin, 2012). Colley (2008) uuris üliõpilaste eelistusi muusikastiilide osas ning tulemustest järeldub, et meestele meeldis rohkem rokk, folk, bluus, *reggae* ja *heavy metal*, naised eelistasid muusikaedetabelitesse jõudnud popmuusikat. Individuaalsetest erinevustest muusikastiilide uuringutes on leitud erinevusi usu (Soares-Quadros Júnior, Lorenzo, Herrera & Araújo Santos, 2018), sotsiaalse staatuse (Chan & Goldthorpe, 2007; Katz-Gerro, Raz, & Yaish, 2007), elukoha (Fox & Wince, 1975; Katz-Gerro, 1999) ja isiksuseomadustega (Rentfrow & Gosling, 2003).

Rentfrow ja Gosling (2003) viisid üliõpilastega läbi uuringu isiksuseomaduste ja muusika eelistuste kohta. Muuhulgas saadi teada, et inimesed, kes kuulasid peegeldavat ja keerulist muusikat (nt džäss, bluus, folk ja klassikaline muusika) ning intensiivset ja mässulist muusikat (nt rokk, alternatiiv ja *heavy metal*) olid suurema tõenäosusega avatud kogemustele. Ekstravertsemad, meelegindlamad ja koostöövalmimad inimesed kuulasid rohkem optimistlikku ja tavamuusikat (nt kantri, filmi-, pop- ja religioosne muusika), samas need muusikastiilid ja avatus kogemustele olid negatiivses korrelatsioonis. Energiline ja rütmikas muusika (nt räpp, *hip-hop*, *soul*, *funk* ja tantsumuusika) oli positiivses seoses ekstravertsuse ja koostöövalmidusega. Chamorro-Premuzic, Fagan ja Furnham (2010) uurisid samuti isiksuseomaduste seoseid muusikaeelistustega. Tulemusi analüüsid leiti, et kogemustele avatud inimesed kuulasid tihedamini kompleksset muusikat, ekstravertsemad inimesed kuulasid rohkem rõõmsat muusikat.

Kokkuvõttes võib öelda, et muusika kuulamise eesmärkide seost isiksuseomadustega on uuritud, kuid saadud tulemused on kohati vastuolulised. Siinse töö eesmärk on uurida, millised seosed on isiksuseomaduste ja muusika kuulamise eesmärkide vahel. Püstitati neli hüpoteesi:

(H1) Madalama ekstravertsuse skooriga inimesed kuulavad muusikat kõige enam emotsioonide regulatsiooniks.

(H2) Kõrgema neurotismi skooriga inimesed kuulavad muusikat enamasti emotsioonide reguleerimise eesmärgil.

(H3) Kõrgema avatuse skooriga inimesed kuulavad muusikat põhiliselt kognitiivsetel eesmärkidel.

(H4) Kõrgema ekstravertsuse skooriga inimesed kuulavad muusikat peamiselt taustaks.

Meetod

Katseisikud

Küsitlusele vastas kokku 200 inimest (141 naist ja 59 meest). Tabelis 1 on grupi kirjeldus. Vastajaid oli vanusevahemikus 16-75, $M=29.04$ ($SD= 14.25$), $Mo=21$, $Me=21$. Vastajatest 116 olid üliõpilased, 56 märkisid end töötajateks, 15 olid õpilased ning 13 vastajat ei märkinud kindlat eriala. Uurimuses kasutati mugavusvalimit.

Tabel 1. Katseisikute grupi kirjeldus

		Valimi jaotus		Vanus		
		N	%	M(SD)	Min	Max
Sugu	Mehed	141	70.5	31.47 (2.20)	18	75
	Naised	59	29.5	28.03 (1.09)	16	70
Käelisus	Parem	189	94.5	29.18 (1.06)	16	75
	Vasak	11	5.5	26.73 (2.59)	19	49
Tegeleb aktiivselt muusikaga	Jah	45	22.5	25.51 (1.63)	17	61
	Ei	155	77.5	30.07 (1.20)	16	75

Protseduur ja mõõtevahendid

Uurimus viidi läbi Tartu Ülikooli psühholoogia instituudi internetipõhiste uuringute veebilehel Kaemus. Katseisikud vastasid küsitlusele vabatahtlikult ja anonüümselt endale sobival ajal ja kohas. Küsitlus oli vastamiseks avatud 21.10.2019-21.11.2019. Vastamisele kulus 15-20 minutit ning kõik katseisikud said võimaluse küsida uurimuse kohta tagasisidet.

Küsitlus koosnes viiest osast.

(a) Isiksuseomaduste küsimustik (*The "Short Five"*, Konstabel, Lönnqvist, Walkowitz, Konstabel & Verkasalo, 2012). See test koosneb 64 küsimusest ning mõõdab isiksuseomaduste viit faktorit ning nende alaskaalasid. Vastuseid saab anda seitsmepunktilisel Likerti tüüpi skaalal vahemikus „Täiesti vale“ kuni „Täiesti õige“.

(b) Muusika kasutamise eesmärgid (*Uses of Music Inventory*, Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007). See test koosneb 15 küsimusest ning mõõdab muusika kuulamise eesmärke kolmes faktoris (emotsionaalne kasutamine, kognitiivne kasutamine ning muusika kuulamine muu tegevuse taustaks). Vastuseid saab anda viiepunktilisel Likerti tüüpi skaalal vahemikus „Täiesti vale“ kuni „Täiesti õige“.

(c) Olukorrad, eesmärgid ja stiilid. Katseisikud pidid valima 14 muusikastiili (Rentfrow & Gosling, 2003) seast enimkuulatavamad. Kahes küsimuses said vastajad valida kõik sobivad olukorrad, kus nad muusikat kuulavad ning kõik kindlad eesmärgid muusika kuulamiseks. Vastusevariantide koostamiseks viidi läbi pilootuuring. Intervjueeriti viit meest ja viit naist, kes olid erineva muusikalise tausta ning erinevate huvidega vanuses 20-29, $M=22.90$ ($SD=2.96$). Katseisikuid intervjueeriti üksikhaaval, vabatahtlikult ning intervjuude salvestamiseks küsiti luba. Katseisikutele esitatud intervjuu eesmärk, tingimused ja põhilised küsimused olid samasugused. Peale intervjuusid kirjutati salvestuste põhjal vastused üles ning neid kasutati käesoleva uurimistööküsimuste koostamisel. Pilootuuringust koguti kokku 18 erinevat muusika kuulamise olukorda ning 14 erinevat muusika kuulamise eesmärki.

(d) Kummitamine. Kolm küsimust esitati katseisikutele muusikapalade kummitamise sageduse, kestvuse ja kummitava muusikapala pikkuse kohta. Küsimused pärinevad kummitamist uurivast testist (*The Involuntary Musical Imagery Scale (IMIS)*, Floridou jt, 2015).

(e) Üldine info. Katseisikud pidid vastama küsimustele oma vanuse, soo, käelisuse, eriala ja aktiivselt muusikaga tegelemise kohta.

Andmete analüüsimiseks kasutati programmi IBM SPSS Statistics 25.

Tulemused

Muusika kasutamise testi tulemuste põhjal viidi läbi faktoranalüüs. Esimese faktori (muusika emotsionaalne kasutamine) moodustavad kuus küsimust (Cronbach $\alpha=.43$). Sisereliaablus tõuseks, kui eemaldada analüüsist küsimus „Ma ei ole väga nostalgiline, kui ma kuulan vanu laule, mida ma kunagi kuulasin.“ (Cronbach $\alpha=.65$). Muusika kognitiivse kasutamise faktori moodustavad viis küsimust (Cronbach $\alpha=.68$) ja taustaks kuulamise faktori moodustavad neli küsimust (Cronbach $\alpha=.76$). Tabelis 2 on esitatud pööratud faktormatriks ja faktorlaadungid. Analüüsis kasutati täisnurkset pööramist (*Varimax with Kaiser Normalization*).

Tabel 2. Pööratud faktormatriks ja faktorlaadungid muusika kasutamise testist

	M(emot)	M(taust)	M(kog)
1. Kurbade laulude kuulamine muudab mind väga emotsionaalseks	.70		
2. Kui ma tahan tunda end õnnelikumalt, kuulan rõõmsamat laulu	.70		
3. Muusika kuulamine mõjutab mu meeleolu	.60		
4. Peaaegu iga minu mälestus on seotud kindla lauluga	.60		
5. Ma naudin muusika kuulamist seltskondlikel üritustel	.46		
6. Mulle meeldib kuulata muusikat samal ajal, kui ma töotan		.86	
7. Muusika on väga häiriv, seega õppimise ajal peab mul olema vaikus. (R)		-.84	
8. Kui ma ei kuula muusikat samal aja, kui ma midagi teen, hakkab mul tihti igav.		.69	
9. Ma tunnen end tihti väga üksildasena, kui ma ei kuula muusikat.	.41	.51	
10. Mulle ei meeldi kuulata pop muusikat, sest see on liiga lihtsakoeline.			.76
11. Mulle meeldib tihti analüüsida keerulisi muusikapalu.			.71
12. Muusikat kuulates meeldib mulle sellele keskenduda, mitte lõõgastuda.			.66
13. Muusika kuulamine on minu jaoks vaimne kogemus	.50		.50
14. Kui mulle ei meeldi muusikute tehnika, on vähetõenäoline, et laul mulle meeldib			.47
Omaväärtused	3.78	2.05	1.59
Cronbachi α	.65	.76	.68

Märkus. N=200. Laadungid <.40 ei kuvata. M(emot)=muusika emotsionaalne kasutamine, M(kog)=muusika kognitiivne kasutamine, M(taust)=muusika kasutamine muu tegevuse taustaks, (R)=vastupidine.

Isiksuseomaduste testis on igale faktorile 12 küsimust: ekstraversus (Cronbach α =.86), neurootilisus (Cronbach α =.89), avatus kogemustele (Cronbach α =.81), koostöövalmidus (Cronbach α =.79) ja meelekindlus (Cronbach α =.84). Tabelis 3 on esitatud seosed muusika kasutamise eesmärkide ja isiksuseomaduste vahel. Kõrgema avatuse skooriga inimesed kuulavad muusikat põhiliselt kognitiivsetel eesmärkidel (r =.33, p <.01), mis kinnitab kolmandat hüpoteesi. Kõrgema neurootismi skooriga inimesed kuulavad muusikat enamasti emotsioonide reguleerimise eesmärgil (r =.25, p <.01), millega leiab kinnitust teine hüpotees. Iga isiksuseomaduse alaskaala kohta oli kaks küsimust. Alaskaalade sisereliaablused ja seosed

muusika kuulamise eesmärkidega on esitatud lisas 1. Neurootilisuse ja muusika emotsionaalse kasutamise vahelist seost tõstab eelkõige vaenulikkus ($r=.28$, $p<.01$). Masendus on statistiliselt olulises positiivses seoses kõikide muusika kasutamise eesmärkidega: emotsionaalne kasutamine ($r=.20$, $p<.01$), kognitiivne kasutamine ($r=.23$, $p<.01$), taustaks kuulamine ($r=.23$, $p<.01$). Kogemustele avatuse ja muusika kognitiivsetel eesmärkidel kasutamise vahelist korrelatsiooni suurendavad esteetika ($r=.43$, $p<.01$), mõtted ($r=.31$, $p<.01$) ja fantaasia ($r=.29$, $p<.01$). Emotsionaalse kasutamise seost suurendavad enim tunded ($r=.36$, $p<.01$), esteetika ($r=.30$, $p<.01$) ja fantaasia ($r=.28$, $p<.01$). Enesedistsipliin, üks meelekindluse alaskaaladest, on taustaks kuulamisele tugevas negatiivses korrelatsioonis ($r=-.24$, $p<.01$).

Tabel 3. Isiksuseomaduste ja muusika kuulamise eesmärkide vahelised korrelatsioonid

	M(emot)	M(kog)	M(taust)
Neurootilisus	.25**	.19**	.13
Ekstravertsus	.14	-.08	-.10
Avatus kogemustele	.32**	.33**	.06
Koostöövalmidus	.04	.02	-.05
Meelekindlus	-.02	-.16*	-.22**

Märkus. N=200. M(emot)=muusika emotsionaalne kasutamine, M(kog)=muusika kognitiivne kasutamine, M(taust)=muusika kasutamine muu tegevuse taustaks. * $p<.05$; ** $p<.01$.

Katseisikud jaotati vanuse järgi nelja gruppi: 16-20-aastased (N=55), 21-30-aastased (N=91), 31-50-aastased (N=36) ja 51-75-aastased (N=18). Tabelis 4 on näidatud Kruskal-Wallis H testi tulemused, millest selgus, et muusika kasutamisel kognitiivseteks eesmärkideks ja taustaks on statistiliselt oluline vanuseline erinevus, samuti esinevad vanuselised erinevused isiksuseomadustes neurootilisuses, kogemustele avatuses ja meelekindluses. Lisas 2 on esitatud vanusegruppidevahelised post hoc testide tulemused, millest järeldub muuhulgas, et 16-20-aastased kuulavad muusikat taustaks ($M=110.17$) statistiliselt oluliselt rohkem kui 31-50-aastased ($M=74.53$) ($p<.01$). Individuaalsed erinevused muusika kuulamise eesmärkides väljenduvad ka sugude vahel: naised ($M=2.71$, $SD=.05$) kuulavad muusikat emotsionaalsetel eesmärkidel statistiliselt oluliselt rohkem kui mehed ($M=2.41$, $SD=.09$), $t(198)=-3.03$, $p<.01$. Käelisuse ja muusika kasutamise eesmärkide vahel seoseid ei leitud. Katseisikutelt küsiti muuhulgas ka aktiivselt muusikaga tegelemise kohta. T-test näitas, et inimesed, kes tegelevad laulmise või pillimänguga ($M=2.88$, $SD=.60$) kasutavad muusikat emotsionaalsetel

eesmärkidel statistiliselt oluliselt rohkem kui inimesed, kes muusikaga aktiivselt ei tegele ($M=2.54$, $SD=.65$), $t(198)=-3.10$, $p<.01$). Sarnane seos esineb ka kognitiivsetel eesmärkidel muusika kuulamisega, lauljad ja pillimängijad ($M=2.30$, $SD=.76$) on suurema keskmise skooriga kui ülejäänud vastajad ($M=1.70$, $SD=.71$), $t(198)=-4.90$, $p<.01$.

Tabel 4. Vanusegruppide vahelised erinevused isiksuseomadustes ja muusika kuulamise eesmärkides

	X^2	df	Vanusegrupi	Vanusegrupi	Vanusegrupi	Vanusegrupi
			16-20	21-30	31-50	51-75
			keskmine	keskmine	keskmine	keskmine
Neurootilisus	8.86*	3	111.88	104.45	87.63	71.50
Ekstravertsus	1.63	3	103.03	95.03	106.92	107.61
Avatus kogemustele	9.77*	3	120.35	95.27	92.82	81.64
Koostöövalmidus	.79	3	99.40	100.87	96.15	110.69
Meelekindlus	12.57**	3	79.67	102.31	119.63	116.72
M(emot)	7.53	3	112.91	95.83	106.83	73.53
M(kog)	10.88*	3	118.54	102.35	72.53	91.97
M(taust)	14.33**	3	110.17	107.31	74.53	88.47

Märkus. N=200. M(emot)=muusika emotsionaalne kasutamine, M(kog)=muusika kognitiivne kasutamine, M(taust)=muusika kasutamine muu tegevuse taustaks. * $p<.05$; ** $p<.01$.

Sagedaseimad olukorrad, kus muusikat kuulatakse, on kontserdil (81%), autoga sõites (81%) ja majapidamistöid tehes (78%). Sagedaseimad eesmärgid muusika kuulamiseks on meelelahutus (91.5%), meeleolu loomiseks (83.5%) ja nautimiseks (81.5%). Lisas 3 on välja toodud isiksuseomaduste ja muusika kuulamise olukordade vahelised seosed. Madalama neurootilisuse skooriga inimesed kasutavad muusikat enamasti jalutades ($r=-.28$, $p<.01$) ja maalimise ajal ($r=-.24$, $p<.01$). Madalama kogemustele avatuse skooriga inimesed kasutavad muusikat kõige rohkem õppimisest pausi ajal ($r=-.22$, $p<.01$) ja kontsertidel ($r=-.21$, $p<.01$). Meelekindluse skoor on tugevas positiivses korrelatsioonis näiteks ühistranspordis kuulamisega ($r=.21$, $p<.01$). Ekstravertsuse ja muusika kuulamise olukordade vahel leiti vaid üks statistiliselt oluline seos (arvutiga mängides, $r=.15$, $p<.05$), koostöövalmidusega seoseid ei leitud. Lisas 4 on esitatud isiksuseomaduste seosed muusika kuulamise eesmärkidega, mille kehtivust pidid katseisikud

eraldi hindama. Tugevaim korrelatsioon on tunnete kirjeldamise ja kogemustele avatuse vahel ($r=-.32$, $p<.01$). Eraldi hinnatud muusika kuulamise eesmärkidega viidi läbi faktoranalüüs. Lisas 5 on faktormatriks ja faktorkaalud. Peakomponentide analüüsis täisnurkse pööramisega leiti neli faktorit. Faktorlaadungite järgi võib esimene faktor olla positiivne meeleolukontroll, mida kasutatakse hea tuju loomiseks ja hoidmiseks. Teine faktor võib olla negatiivne meeleolukontroll, mida kasutatakse halbade tunnete leevendamiseks. Kolmas faktor võib olla ajaviiteks kuulamine ning neljas faktor võib olla õpieesmärkidel kuulamine.

Võrreldes muusika kummitamise sagedust meestel ja naistel leiti, et naistel kummitab muusika statistiliselt oluliselt tihedamini ($M=2.57$, $SD=1.31$) kui meestel ($M=1.93$, $SD=1.07$), $t(132.23)=-3.63$, $p<0.01$. Kruskal-Wallis H test näitas statistiliselt olulist erinevust vanuse ja muusikapalade kummitamise sageduse vahel, $X^2(3)=19.06$, $p<.01$, 16-20- aastaste keskmine tulemus oli 112.12, 21-30-aastastel 107.56, 31-50-aastastel 89.58 ja 51-75-aastastel 51.14. Seega vanuse kasvades väheneb muusikapalade kummitamise sagedus. Korrelatsioonianalüüsi tulemustest selgus, et muusikapala kummitamise sagedusel on statistiliselt oluline seos neurootilisuse ($r=.16$, $p<.05$) ja kogemustele avatusega ($r=.28$, $p<.01$). Kummitamise kestvuse ja neurootilisuse vahel leiti statistiliselt oluline seos ($\rho=.14$, $p<.05$), negatiivne seos leiti kogemustele avatusega ($\rho =-.14$, $p<.05$). Kummitava muusikapala katkendi pikkuse ja isiksuseomaduste vahel seoseid ei leitud. T-testist muusikaga aktiivselt tegelemise ja kummitamise sageduse kohta leiti statistiliselt oluline erinevus. Inimestel, kes tegelevad muusikaga aktiivselt ($M=2.76$, $SD=1.28$), kummitab muusikapala sagedamini kui mittetegelejatel ($M=2.28$, $SD=1.25$), $t(198)=-2.24$, $p<.05$.

Uurides isiksuseomaduste ja muusikastiilide eelistusi leiti, et väiksema kogemustele avatuse skooriga inimesed kuulavad enim klassikalist ($\rho=-.25$, $p<.01$) ja *soul/funk* ($\rho=-.23$, $p<.01$) muusikat. Neurootilisuse ja kantrimuusika kuulamise vahel on positiivne seos ($\rho=.19$, $p<.05$), väiksema ekstravertsuse skooriga inimesed kuulavad enim räpp/hip-hop muusikat ($\rho=-.21$, $p<.01$). Koostöövalmimad inimesed kuulavad tulemuste järgi enim *heavy metalit* ($\rho=.18$, $p<.01$). Muusika kasutamisel kognitiivsetel eesmärkidel on tugevaimad skoorid klassikalise ($\rho=-.32$, $p<.01$) ja popmuusikaga ($\rho=.33$, $p<.01$). Lisas 6 on muusikastiilide eelistuste seosed isiksuseomaduste ja muusika kuulamise eesmärkidega. Erinevusi oli sugudevahelises võrdluses muusikastiilide kuulamises. T-testist selgus, et mehed ($M=1.68$, $SD=.27$) kuulavad *heavy metalit* rohkem kui naised ($M=1.89$, $SD=.31$), $t(198)= -.82$, $p<.01$. Mehed ($M=1.86$, $SD=.35$) kuulavad naistest ($M=1.72$, $SD=.45$) rohkem ka *soul/funk* muusikat, $t(198)= 2.25$, $p<.05$. Statistiliselt oluline erinevus leiti ka filmimuusikaga, mida mehed ($M=1.63$, $SD=.49$) kuulavad

rohkem kui naised ($M=1.38$, $SD=.49$), $t(198)=3.23$, $p<.01$. Naised ($M=1.16$, $SD=.36$) kuulavad rohkem popmuusikat kui mehed ($M=1.41$, $SD=.50$), $t(198)=3.97$, $p<.01$.

Arutelu

Käesolevas uurimistöös leiti, et katseisikute isiksuseomadused on seotud erinevate muusika kuulamise eesmärkidega. Kooskõlas teise hüpoteesiga leiti positiivne seos neurootilisuse ja muusika emotsionaalse kasutamise vahel. Samasugust seost on leitud ka varasemates uuringutes (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic jt, 2009a; Chamorro-Premuzic jt, 2009b). Emotsionaalsed eesmärgid muusika kuulamises viitavad emotsioonide regulatsioonile: muusikaga proovitakse muuta nii positiivseid kui negatiivseid emotsioone tugevamaks (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007). Uuringus leitud seos võib tuleneda neurootiliste inimeste kalduvusest tajuda emotsioone tugevamalt (Costa & McCrae, 1992). Kolmandat hüpoteesi kinnitab positiivne seos kogemustele avatuse ja kognitiivsetel eesmärkidel muusika kasutamisega, mis on kooskõlas varasemate uuringute tulemustega (nt Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007). Kognitiivsetel eesmärkidel kuulavad inimesed muusikat näiteks siis, kui keskendutakse muusikapala esitusele, kvaliteedile ja struktuurile (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007). Rentfrow ja Gosling (2003) leidsid, et kogemustele avatud inimesed kuulavad kõige rohkem muusikat, mis vajab lahtimõtestamist ja on kompleksne.

Muusika kuulamise eesmärkide ja ekstravertsuse vahel seoseid ei leitud, seega esimene ja neljas hüpotees ei leidnud kinnitust. Vastuolud varasemate uuringute tulemustega võivad olla mõjutatud kultuurilistest erinevustest. Suurbritannias leiti ekstravertsuse ja kognitiivse muusika kasutamisega negatiivne seos (Chamorro-Premuzic, Swami & Cermakova, 2012), kuid Hispaanias (Chamorro-Premuzic jt, 2009a) ja Malaisias (Chamorro-Premuzic jt, 2009b) sellist seost ei leitud. Suurbritannias ei leitud seost ekstravertsuse ja emotsionaalse muusika kasutamise vahel (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007; Chamorro-Premuzic, Swami & Cermakova, 2012), kuid Hispaanias (Chamorro-Premuzic jt, 2009a) ja Malaisias (Chamorro-Premuzic jt, 2009a) leiti. Kõikide erinevate tulemuste põhjal saab järeldada, et ekstravertsuse seoseid muusika kuulamise eesmärkidega tuleb põhjalikumalt uurida.

Tulemustest järeldub, et katses osalejate individuaalsed erinevused on teatud muusika kuulamise eesmärkidega seotud. Naised kasutasid muusikat emotsionaalsetel eesmärkidel rohkem kui mehed. Tulemus sobib kokku Kamenetsky, Hilli ja Trehubi (1997) uuringu tulemustega, kus naised hindasid muusikakatkendeid emotsionaalsemateks ja meeldivamateks

kui mehed. Vanuselistest erinevustest leiti käesolevas uuringus, et vanemad inimesed kasutavad muusikat muu tegevuse taustaks oluliselt vähem. Üks võimalik seletus võib olla see, et tavaliselt on muusika nooremate inimeste elus tähtsam (Arnäett, 1991; ter Bogt, Raaijmakers, Vollebergh, van Well, Sikkema, 2003). Chamorro-Premuzic, Fagan ja Furnham (2010) väitsid, et vanemad inimesed hindavad muusikat vähem, mistõttu segab taustamuusika neid rohkem kui nooremaid inimesi.

Muusikapalade kummitamise sageduses leiti sugudevaheline erinevus. Naistel esineb kummitamist sagedamini kui meestel, mis läheb kokku Liikkanen (2012) uuringu tulemusega. Tulemus võib tähendada näiteks seda, et naised märkavad kummitamist tihedamini, mistõttu märgiti katses tihedam kummitamise sagedus. Liikkanen (2012) oletas, et kui naised on kummitamisele tundlikumad, võivad nad olla kõrgema transliminaalsusega (*transliminality*). Edasine teadustöö peaks täpsemalt uurima sugudevahelisi erinevusi transliminaalsuses ning selle seoseid kummitamisega. Käesolevas uurimuses leiti, et vanematel inimestel esineb kummitamist oluliselt harvem kui noorematel. Tulemus võib olla seotud eelnevalt välja tooduga, et vanemad inimesed kasutavad muusikat harvemini. Erinevalt varasemate uuringute tulemustest leiti seos kogemustele avatuse ja kummitamise sageduse vahel. Kummitamise omadusi võivad muuhulgas mõjutada erinevad olukorrad (Floridou jt, 2015), näiteks reisidel käimine (Liikkanen, 2012) ja teiste inimestega suhtlemine (Bailes, 2007). Kogemustele avatumad inimesed satuvad tihedamini erinevatesse olukordadesse, mis võib mõjutada kummitamise sagedust.

Muusikastiilide eelistusi analüüsid leiti sarnaselt Colley (2008) tulemustele, et meestele meeldib *heavy metal* rohkem kui naistele ning naistele meeldib popmuusika meestest enam. Tulemused ei ole üllatavad, sest Colley (2008) uuringus leiti, et popmuusikat peetakse naiselikumaks ja *heavy metalit* maskuliinsemaks. Käesolevas uurimuses leiti seos koostöövalmimate inimeste ja räppmuusika kuulamise vahel. Sarnane seos leiti ka Rentfrow ja Gosling (2003) uurimuses, kuid ükski teine tulemus ei olnud sarnane. Kõige üllatuslikum tulemus oli kogemustele avatuse negatiivne seos folk-, džäss- ja klassikalise muusikaga, sest varasemalt on leitud tugevaid positiivseid korrelatsioone (Rentfrow & Gosling, 2003; Langmeyer, Guglhör-Rudan & Tarnai, 2012). Leitud korrelatsioonid võivad olla juhuslikud, sest seosed on nõrgad.

Käesoleva töö tulemuste üldistamisega tuleb olla ettevaatlik, sest kõiki muusika kuulamise eesmärke ei käsitletud. Põhiline rõhk oli Chamorro-Premuzici ja Furnhami (2007) välja toodud kolmel muusika kuulamise eesmärgil. Analüüsist jäid välja näiteks ajaviiteks kuulamine,

lähedaste suhete hoidmine, õpieesmärk, identiteedi loomine (Lonsdale & North, 2011) ja kurnatusega toimetulek (Christenson & Roberts, 1998). Eraldi hinnatud muusika kuulamise eesmärkide ja olukordade valimi hulgas olid ainult intervjuudes mainitud, täpsemate tulemuste saamiseks oleks pidanud kaasama ka kirjanduses välja toodud eesmärgid ja olukordi. Uurimistöö piiranguks on mugavusvalimi kasutamine, mis ei luba üldistada uuringu tulemusi kindlale populatsioonile.

Edasine teadustöö peaks muusika kuulamise eesmärgid uurima erinevate meetoditega (nt Lamont & Webb, 2010), et saada kuulamiseesmärkide kohta parem ülevaade.

Kasutatud materjalid

- Arnett, J. (1991). Adolescents and heavy-metal music: From the mouths of metalheads. *Youth and Society*, 23, 76–98.
- Boer, D., Fischer, R., Tekman, H. G., Abubakar, A., Njenga, J., & Zenger, M. (2012). Young people's topography of musical functions: Personal, social and cultural experiences with music across genders and six societies. *International Journal of Psychology*, 47(5), 355–369.
- Bailes, F. (2007). The prevalence and nature of imagined music in the everyday lives of musical students. *Psychology of Music*, 35, 1-16.
- Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2007). Personality and music: Can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98(2), 175-185.
- Chamorro-Premuzic, T., Fagan, P., & Furnham, A. (2010). Personality and uses of music as predictors of preferences for music consensually classified as happy, sad, complex, and social. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 4(4), 205–213.
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A., Goma-i-Freixanet, M. & Muro, A. (2009a). Personality, Self-Estimated Intelligence, and Uses of Music: A Spanish Replication and Extension Using Structural Equation Modeling. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 3(3), 149-155.
- Chamorro-Premuzic, T., Swami, V., & Cermakova, B. (2012). Individual differences in music consumption are predicted by uses of music and age rather than emotional intelligence, neuroticism, extraversion or openness. *Psychology of Music*, 40(3), 285-300.

- Chamorro-Premuzic, T., Swami, V., Furnham, A., & Maakip, I. (2009b). The big five personality traits and uses of music: A replication in Malaysia using structural equation modeling. *Journal of Individual Differences*, 30(1), 20-27.
- Chan, T. W., & Goldthorpe, J. H. (2007). Social stratification and cultural consumption: Music in England. *European Sociological Review*, 23, 1–19.
- Christenson, P. G., Roberts, D. F. (1998). *It's not only rock and roll: Popular music in the lives of adolescents*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Colley, A. (2008). Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38, 2039–2055.
- Costa, P.T., & McCrae, R.R. (1992). *NEO PI-R Professional Manual*. Psychological Assessment Resources.
- Floridou, G. A., Williamson, V. J., Stewart, L., & Müllensiefen, D. (2015). The Involuntary Musical Imagery Scale (IMIS). *Psychomusicology: Music, Mind and Brain*, 25(1).
- Fox, W. A., & Wince, M. H. (1975). Musical taste cultures and taste publics. *Youth and Society*, 7, 198–224.
- Gupta, U. & Gupta, B.S. (2015). Psychophysiological reactions to music in male coronary patients and healthy controls. *Psychology of Music*, 43(5), 736-755.
- Juslin, P. N. (2012). *Handbook of music and emotion: Theory, research, applications*. Oxford University Press.
- Juslin, P.N., & Laukka, P. (2003). Communication of emotions in vocal expression and music performance: Different channels, same code? *Psychological Bulletin*, 129, 770–814.
- Juslin, P.N., & Sloboda, J.A. (2001). *Music and emotion: Theory and research*. Oxford: Oxford University Press.
- Kamenetsky, S. B., Hill, D. S., & Trehub, S. E. (1997). Effect of tempo and dynamics on the perception of emotion in music. *Psychology of Music*, 25(2), 149-160.
- Katz-Gerro, T. (1999). Cultural consumption and social stratification: Leisure activities, musical tastes, and social location. *Sociological Perspectives*, 42, 627–46.
- Katz-Gerro, T., Raz, S., & Yaish, M. (2007). Class, status, and the intergenerational transmission of musical tastes in Israel. *Poetics*, 35, 152–67.

- Kellaris, J. J. (2003). Dissecting earworms: Further evidence on the song-stuck-in-your-head phenomenon. *Proceedings of Society for Consumer Psychology, New Orleans, LA, American Psychological Society*, 220-222.
- Konstabel, K., Lönnqvist, J.-E., Walkowitz, G., Konstabel, K., Verkasalo, M. (2012). The "Short Five" (S5): Measuring personality traits using comprehensive single items. *European Journal of Personality*, 26, 13-29.
- Lamont, A., & Webb, R. (2010). Short-and long-term musical preferences: what makes a favourite piece of music? *Psychology of Music*, 38(2), 222-241.
- Langmeyer, A., Guglhör-Rudan, A., & Tarnai, C. (2012). What do music preferences reveal about personality? *Journal of Individual Differences*, 33(2), 119–130.
- Laukka, P. & Quick, L. (2011). Emotional and motivational uses of music in sports and exercise: A questionnaire study among athletes. *Psychology of Music*, 41(2), 198-215.
- Laukka, P. (2007). Uses of music and psychological well-being among the elderly. *Journal of Happiness Studies*, 8(2), 215–241.
- Liikkanen, L.A. (2012). Musical activities predispose to involuntary musical imagery. *Psychology of Music*, 40, 236-256.
- Lonsdale, A.J., & North, A.C. (2011). Why do we listen to music? A uses and gratifications analysis. *British Journal of Psychology*, 102, 108–134.
- North, A.C., Hargreaves, D.J., Hargreaves, J.J.. (2004). Uses of music in everyday life. *Music Perception*, 22(1), 41–77.
- Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2003). The do re mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236–1256.
- Soares-Quadros Júnior, J. F., Lorenzo, O., Herrera, L., & Araújo Santos, N. S. (2018). Gender and religion as factors of individual differences in musical preference. *Musicae Scientiae*, 23(4), 525-539.
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2000). English and American adolescents' reasons for listening to music. *Psychology of Music*, 28, 166–173.

- Tarrant, M., North, A.C., & Hargreaves, D.J. (2001). Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *Journal of Social Psychology*, 141, 565–81.
- ter Bogt, T., Raaijmakers, Q., Vollebergh, W., van Well, F., Sikkema, P. (2003). Youngsters and their musical taste: Musical style and taste groups. *Netherlands Journal of Social Sciences*, 39, 35–52.
- Thoma, M., Ryf, S., Mohiyeddini, C., Ehlert, U. & Nater, U.M. (2012). Emotion regulation through listening to music in everyday situations. *Cognition & Emotion*, 26(3), 550-560.

Lisa 1

Tabel 5. Isiksuseomaduste alaskaalade ja muusika kasutamise eesmärkide vahelised seosed

	Alaskaalad	M(emot)	M(kog)	M(taust)	Cronbachi α
Neurootilisus		.25**	.19**	.13	.89
	Ärevus	.18*	.11	.05	.80
	Vaenulikkus	.28**	.08	.02	.66
	Masendus	.20**	.23**	.23**	.79
	Kohmetus	.15*	.11	.09	.85
	Impulsiivsus	.10	.10	.07	.75
	Abitus	.21**	.19**	.13	.68
Ekstravertsus		.14	-.08	-.10	.86
	Soojus	.11	-.06	-.15*	.74
	Seltsivus	.15*	-.06	.04	.54
	Kehtestavus	-.00	-.04	-.15*	.73
	Aktiivsus	.07	-.10	-.16*	.60
	Elamustejanu	.15*	.02	.11	.72
	Positiivsed emotsioonid	.11	-.13	-.13	.79
Avatus kogemustele		.32**	.33**	.06	.81
	Fantaasia	.28**	.29**	.09	.71
	Esteetika	.30**	.43**	.13	.84
	Tunded	.36**	.18*	-.09	.83
	Teguviisid	.06	-.01	-.05	.71
	Mõtted	.13	.31**	.05	.76
	Väärtused	.06	.04	.12	.59
Koostöövalmidus		.04	-.05	.02	.79
	Usaldus	-.07	-.20**	-.21**	.81
	Otsekoheus	.04	-.07	-.06	.59
	Altruism	.21**	.13	.12	.70
	Järeleandlikkus	-.17*	-.03	-.05	.76
	Tagasihoidlikkus	-.04	-.11	.15*	.69
	Osavõtlikkus	.30**	.13	.15*	.65
Meelekindlus		-.02	-.16*	-.22**	.84
	Asjatundlikkus	-.05	-.13	-.11	.51
	Korralikkus	.06	-.16*	-.16*	.82
	Kohusetundlikkus	-.04	-.12	-.12	.73
	Saavutusvajadus	.15*	-.06	-.13	.58
	Enesedistsipliin	-.13	-.20**	-.24**	.73
	Kaalutlemine	-.09	.01	-.14	.75

Märkus. N=200. M(emot)=muusika emotsionaalne kasutamine, M(kog)=muusika kognitiivne kasutamine, M(taust)=muusika kasutamine muu tegevuse taustaks. *p<.05; **p<.01.

Lisa 2

Tabel 6. Vanusegruppide vahelised erinevused isiksuseomadustes ja muusika kuulamise eesmärkides (post hoc testid)

		1.	2.	3.	4.
Neurootilisus	Keskmine	111.88	104.45	87.63	71.50
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.37	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.04*	.14	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.00**	.02*	.26	-
Avatus kogemustele	Keskmine	120.35	95.27	92.82	81.64
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.02*	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.03*	.83	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.03*	.53	.68	-
Meelekindlus	Keskmine	79.67	102.31	119.63	116.72
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.02*	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.00**	.13	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.02*	.35	.82	-
M(emot)	Keskmine	112.91	95.83	106.83	73.53
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.06	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.54	.33	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.01**	.09	.03	-
M(kog)	Keskmine	118.54	102.35	72.53	91.97
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.12	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.00**	.01**	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.14	.62	.17	-
M(taust)	Keskmine	110.17	107.31	74.53	88.47
	1. Vanusegrupp 16-20	-			
	2. Vanusegrupp 21-30	.66	-		
	3. Vanusegrupp 31-50	.00**	.00**	-	
	4. Vanusegrupp 51-75	.09	.13	.51	-

Märkus. *p<.05; **p<.01.

Lisa 3.

Tabel 7. Isiksuseomaduste ja muusika kuulamise olukordade vahelised seosed

	Ne	E	O	A	C
Jalutades	-.28**	.07	-.05	.04	.20**
Rattaga sõites	-.14	.06	-.02	.07	.20**
Autoga sõites	.01	-.13	.13	.07	-.04
Ühistranspordis	-.21**	.06	-.09	.04	.21**
Õppimise ajal	-.05	.03	-.02	-.02	.19**
Õppimisest pausi ajal	-.23**	-.03	-.22**	-.06	.19**
Töötades	.06	-.06	-.04	.01	.02
Maalimise ajal	-.24**	-.01	-.17*	.05	.20**
Lugemise ajal	-.08	.03	-.16*	-.03	.10
Arvutiga mängides	-.09	.15*	.10	-.02	.19**
Majapidamistöid					
tehes	-.13	-.09	-.17*	.04	.02
Duši all	-.1	-.08	-.17*	-.00	.10
Saunas	-.13	.07	.08	.06	.17*
Sportides	-.04	-.08	.01	.04	.01
Enne sportimist	-.02	-.07	.06	.12	.04
Vahetult enne					
magama jäämist	-.19**	-.03	-.12	.13	.20**
Kontserdil	-.07	-.11	-.21**	-.06	.05
Sõpradega olles	-.05	-.13	-.08	.07	.03

Märkus. N=200. Ne=neurootilisus, E=ekstravertsus, O=avatus kogemustele, A=koostöövalmidus, C=meelekindlus. *p<.05; **p<.01.

Lisa 4

Tabel 8. Isiksuseomaduste ja eraldi hinnatud muusika kuulamise eesmärkide vahelised seosed

	Avatus				
	Neurootilisus	Ekstraversus	kogemustele	Koostöövalmidus	Meelekindlus
Meelelahutuseks	-.04	-.11	.09	.04	.10
Elamuse saamiseks	.05	-.22**	-.28**	-.05	.08
Annab jõudu	-.19**	-.12	-.17*	.08	.02
Loob meeleolu	.00	-.19**	-.27**	-.11	-.02
Taustaks, et poleks					
vaikne	-.01	-.08	.01	.03	-.01
Nautimiseks	-.21**	-.03	-.29**	-.15*	.15*
Loob sideme muu					
maailmaga	-.18*	-.06	-.23**	-.08	.12
On kohustuslik	.01	.18*	-.25**	.02	.11
Enese väljaelamiseks	-.20**	-.10	-.19**	-.06	.08
Keskendumiseks	.05	-.08	-.16*	.01	.06
Tunnete					
kirjeldamiseks	-.26**	-.04	-.32**	-.08	.07
Mõtete eemale					
peletamiseks	-.29**	.08	-.12	.04	.18*
Et olla kursis					
lemmikartistide					
muusikaga	-.17*	.05	-.14*	-.06	.07
Lõõgastumiseks	-.04	.04	-.12	-.06	.01

Märkus. * $p < .05$; ** $p < .01$.

Lisa 5

Tabel 9. Pööratud faktormatriks ja faktorlaadungid eraldi hinnatud muusika kuulamise eesmärkidest

	Positiivne meeleolukontroll	Negatiivne meeleolukontroll	Ajaviide	Õpieesmärk
Elamuse saamiseks	.80			
Loob meeleolu	.65			
Annab jõudu	.53			
Lõõgastumiseks	.53			
Nautimiseks	.51			
Loob sideme muu maailmaga	.51			
Tunnete kirjeldamiseks		.74		
Mõtete eemale peletamiseks		.64		
Enese väljaelamiseks	.44	.60		
Keskendumiseks		.58		
Et olla kursis lemmikartistide muusikaga		.51		
Taustaks, et poleks vaikne			.81	
Meelelahutuseks			.77	
On kohustuslik				.85

Märkus. N=200. Laadungid <.40 ei kuvata.

Lisa 6

Tabel 10. Isiksuseomaduste ja muusika kuulamise eesmärkide seosed muusikastiilidega

	Ne	E	O	A	C	M(emot)	M(kog)	M(taust)
Džäss	.06	-.02	-.16*	.09	.04	-.10	-.16*	.04
Bluus	.11	.01	-.05	.01	.04	-.04	-.13	.01
Klassikaline	.02	.04	-.25**	-.09	-.01	-.11	-.32**	-.09
Folk	.03	.01	-.16*	.04	.06	-.09	-.06	.10
Religioosne	.03	-.03	-.05	.05	-.10	.06	-.08	.09
Rokk	.03	.13	-.04	.04	.01	-.06	-.06	-.10
Alternatiiv	-.16*	.19**	-.17*	-.05	.13	-.14*	-.14*	-.14*
Heavy metal	.06	.10	.09	.18**	.10	.11	-.19**	-.01
Räpp/hip-hop	-.07	-.21**	-.11	.16*	-.00	-.23**	.04	-.16*
Soul/funk	.06	-.16*	-.23**	.10	-.02	-.25**	-.11	-.04
Tantsumuusika	-.01	-.05	-.01	.06	.00	-.13	.10	-.13
Filmimuusika	-.12	-.11	-.11	-.06	-.01	-.19**	-.06	-.09
Pop	-.12	-.09	.09	-.05	-.02	-.14*	.33**	-.09
Kantri	.19**	-.06	.10	-.03	-.14	.07	.09	.00

Märkus. N=200. Ne=neurootilisus, E=ekstravertsus, O=avatus kogemustele, A=koostöövalmidus, C=meelekindlus, M(emot)=muusika emotsionaalne kasutamine, M(kog)=muusika kognitiivne kasutamine, M(taust)=muusika kasutamine muu tegevuse taustaks. *p<.05; **p<.01.

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele. Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Anna-Liisa Saks